

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

725.091

Szerző: *Nagy Tibor*

Cím: *Mivé fejlődött egy bpesti kerület.*

Hely

Idő

"1950"

Forrás:

Kisgyűjtemény Budapest

1950 XII. 23

Személy:

Helyszám:

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. fűz.)

(Oldal)

Mivé fejlődött egy budapesti kerület:

**őszibarac -világközpont,
Közép-Európa tejpri városa,
szabadéri előadások a Gellérthegy tetején**

Gyárváros és villaváros ellentéte egymás közelségében: a magyar főváros egyetlen más kerületében sem volt olyanira kirívó a felszabadulás előtt, mint a XI. kerületben. S ami emellett még kirívóbb volt itt — a telekspekulációt A teleküzérek közelmúlti „ügybuzgósága”-nak köszönhető, hogy ma Budapest térképén e kerület látványos része adja a legfeltűnőbb üres foltot.

Az első világháború előtt még csak „aztmondják”-os hírként keringett a pesti Boráros-tér és a budai Lágymányos közötti híd fölépítése. De a kapitálista teleküzérek már e távoli eshetőségből is aranyat csináltak maguknak: a hatalmas beépítetlen terület telkeinek az árát szemérmellenül magasba szöktek s a képzeletbeli hidra hivatkozva a frissen lecsapott látványos mocsárnak és személerakóhelynek egy-egy négyzetméteréért olyan árat kértek, hogy komoly vállalkozók és építkezők helyett a leg-hírhedtebb

telekspekuláns-csoportok

kezébe kerültek a telkek. Így a régi Budapest belsejében csak a legalattomosabb ellenséges megszállók egy dunántúli közpérvárosnak megfelelő területet egyenesen elzártak az építkezés elől.

Egy millió villavároshoz méltó középületek és lakóházak tömegét kel-

lett és lehetett volna itt felépíteni, de ehelyett sűrűn tenyészték a gaz és a fertőző betegségek sokféle miázmája — a közhaszon-ellenes telekspekuláció szabadságának legérzékeltetőbb „áldása”-ként. A Tanácsköztársaság 1919-ben *egyszerűsített rendelettel felszabadította* a termelés számára a telekspekulánsok megszállta telkeket. E jogszabály itt érvényesült volna a legjótékonyabban, — ha nem jön az ellenforradalom. Az ellenforradalmi Budapest uralmi rendjének,

a hírhedt Wolff-rendszernek

azonban — *különös tekintettel a Wolff-pártinak a telekspekulációban legirdekeltebb hangadóira* — egyik első dolga volt hatályon kívül helyezni a telekspekulációt megszüntető szabályrendeletet. Fontosabb volt tehát Wolfféknak a telekspekulánsokat segíteni, mint azokat, akik a látványos műgyémánt városát kiépítették volna egyéb középületekkel s lakóházak tömegével.

— Azt az életet visszásként tovább — mondja a XI. kerületi tanácsházban *Balogi Károly*, a kerületi tanács végrehajtóbizottsága elnöke — amit negyven évvel ezelőtt megállított itt az alattomos telekspekuláció. A kerületi tanács megalakulása egyet jelentett azzal, hogy felszabadítsuk a mil-

liós magyar fővárost és csaknem százezer lakosú kerületünket a legalattomosabb belső ellenséges megszállóktól. Ahogyan megszűnt az ellentét a kelenhegyi és gellérthegy-i villák s a fehérváriú és kelenföldi gyárak világa között — ugyanúgy megszűnt a kerület kialakuló városképét zavaró, fejlődéshátráltató telekspekuláció.

Mi mutatja a változás képét e kerületben?

Hosszú lenne azt mind-mind felsorolni. Csak mazsolákat izelgessünk az átalakulásból.

A gellérthegy, kelenhegy, sashegyi villaváros ma szebb képet ad, mint valaha. Megszépsítik az új lakók: az ide helyezett népi kollégiumok diákjai és azok a dolgozó családok, akik kisebb lakásokban is szebben élnek egymás szomszédságában, mint a régi lakók, a fináncok, a nagykereskedelm és nagyipar magnái.

1400 négyzetméteres parkat és járt-szótérrel bővítették ki az újjáépülő Gellért-szálló tetejében a fürdő tetejét. A legnagyobb ott park, az új járt-szótér épüty mint bent a pezsgőfürdő a dolgozók életerejét pezsdíti. Ez egészségügyi itt ki

Magyarország legmodernebb fürdő-kórháza,

a Tétényi-úton. Sós-vize avosság a női betegségek ellen. S a többszáz ágyas

tétényiúti kórháznak már csak a berendezése és a panorámája is olyan szemet gyönyörködtető, hogy a könnyebb betegek még a látványtól is erőre kapnak.

E kerületben se szeri, se száma a sok fürdőnek. Itt a Gellért-fürdőből irányítják a fővárosi tanács kezelésében működő összes fürdőt. S a gyógyfürdőkön kívül a dolgozó tömegeket olyan tisztasági- és sportfürdők elégitik ki, mint a *hamzsbégyűti, ahol már 50 fillérért megfürdülhet bárki*. A Gellért-strandon kívül pedig alig lehet felsorolni az üzemek házi fürdőit: a látványos *szandék, az Elek omos Művek, a Csonka gyár, a BSKRT fürdőit.*

Az új építkezések központjában az egészségvédelem és az iskolázás áll itt előtérben. Egészségügyi minisztériumunk nemrégiben adta át rendeltetésének a főváros budai részének legmodernebb orvosi rendelőintézetét:

a fehérváriút. Taval' ősszel rakta le az első téglát az első kőműves

sztahanovistánk, *Pozsonyi Zoltán* az Imre-úti gyomorok győzelmek kórházához. Ez a páratlan gyógyintézet azóta fel is épült. Erőt, önbizalmat önt s egészséget ad Budapest összes nyomorok gyermekeinek.

S nézzük

az iskolaépítést.

Míg a villaváros előkelő magániskoláiban a múltban 6—8 gyermek számára tartottak fent egy-egy osztály-tantermet — a kerület dolgozóinak a gyermekeit annál inkább összezúfolták egy-egy régifajta egészségtelen tömegiskolában. A terem-

hiány oly nagyfokú volt, hogy például a Bartók Béla-úti iskolában a felszabadulás évében valóságosan három „tanítási műszak”-escet naponta egy-egy tanteremre. Vagyis három osztály növendékei váltották egymást naponta. Nos, a tanács segített mind a tanerőhiánnyon, mind a tanteremhiánnyon, mind pedig a zsúfoltságon. A Kelenvölgyben és Albertfalván a központi iskolákra egy-egy új emeletet húztak rá. A Bartók Béla-úton újabb kisegítő iskolákat adott át rendeltetésének a tanács.

De mindezeknél jóval jelentősebb, országos érdekű

a legnagyobbított Műgyémánt

hatalmas építkezése. Ahol a telekspekulánsok csak gázt növeltek, dudvát és a fővárost fertőző miázmát tenyészettek, — ott most egy egészségügyi diákváros nő ki rohamosan a földből a Műgyémánt mellé még két másik főiskolát is kapott a kerület. Így a *Műszaki Főiskolát*, amely mintegy átmenet a technológia és az építkezés között. Ugyancsak a XI. kerületben működik az *Agrárégyetem szőlészeti és gyümölcsfakultása*, mely a magyar bor jövője és a hazai gyümölcstermelés távlatához képezi ki szakemberek tömegét.

S ha már erről beszélünk, ne feledjük el, hogy a XI. kerületben van

a Sashegy

is, ahol a világ legzesebb, legszebb őszibarackja terem. E hegy drága termékeit szőlőbe csomagolva repülőgépen szállították ki a világ

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Közp. legtovábbibb országai. A haszon azonban szűk érdektörű magánosoké volt. Ma, Nagybudapest legjelentősebb gyümölcsstermelő munkaközössége, a *Sashegyi Alkotmány tszcs* 400 új nemes fajtát tenyészt ki — földművelésügyi kormányzatunk irányításával. Az

Őszibarack valóságos világközpontjává

válik mind a talaj, mind pedig táj-előnyénél fogva. Ez a magaslati völgy lejtőszögével rengeteg napfényt sűrít össze őszibarackjában. Ezt a drága gyümölcsöt a szél sem támadhatja itt, hiszen szélvédett magaslati helyen van. Kell-e szebb iskolakert ennél az Agráregyetem gyümölcs- és szőlőfakultása számára?

A XI. kerületben épül

az építéstudományi Intézet Központja,

amely országszerte fogja meggyorsítani az építkezéseket. Nehéz lenne felsorolni, hogy a már felépült és folyamatosan épülő lakóházak és középületeken kívül mennyi új gyár épül s mennyi régi gyár bővül ki. Most épül ki teljessé a Kelenföldön

Közép-Európa legnagyobb tejipari városa,

De a magasépítkezés példáinál nem érdektelesebbek a mélyépítkezések: új útvonalak kiépítése, csatornázások, a közlekedési hálózatok kiszélesítése. Az Etele-út és a Hengermalom-út feltöltésével három kilométerrel hozták közelebb a Kelenföldi pályaudvart az újjáépülő lágymányosi hídfőhöz. Amennyire túlvilágították a Gellérthegy esti panorámáját azelőtt, olyannyira sötétségben hagyták a kerület periferéit. Most

nincs többé villany nélküli utca.

A forgalmi nehézségeket folyamatosan szüntetik meg. Buda déli felének legforgalmasab tere a *Móricz Zsigmond-örtlér*. A közelmúltban az an-archikus közlekedés itt szedte legnagyobb véradóját. Ma, a kerületi tanács és a közlekedési rendszet példás együttműködése „vértelen rendet” teremtett a forgalomban.

S végül még egy meglepetést tartogat a XI. kerület tanácsa. *Eddig nem volt magaslati szabadtéri színpad sehol Magyarországon. Most a Gellérthegyen 3000 személy befogadására épül a nyíltéri színpad*, Oláh Gusztáv, Operaházunk világhírű rendezője irányítja. Elsősorban operaelőadásoknak és hancversenyeknek szánták. A Tosca, a Bánk bán előadásainak színhelyéül aligha lehet elképzelni szebb és monumentálisabb teret a Gellérthegy tetjénél. A Gellérthegy tetjén fognak felharsenni legszebben Kodály Pszalmus Hungaricus mellett és a legmegragadóbb Bartók hangverseny mellett a népek testvériségének legszebb harmóniái...

Nagy Tibor